

Mit și crâmpeie de realitate. Povestirea Forstbetrieb Feltrinelli de Joachim Wittstock

Maria SASS

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Litere și Arte
“Lucian Blaga” University of Sibiu, Faculty of Letters and Arts
Personal e-mail: maria.sass@ulbsibiu.ro

Myth and fragments of reality. The story “Forstbetrieb Feltrinelli” [The Feltrinelli Forestry] by Joachim Wittstock

This article focuses on the story “Forstbetrieb Feltrinelli” by Joachim Wittstock, published at the end of 2018 at the hora publishing house in Sibiu. Although the story is located in Transylvania - by using geographic topographies, thus giving the character of authenticity – in addition to Transylvanian configurations and motifs, some Italians are taken over in the narrative texture. The scale of remembrance of the events spans a century (from 1916 until 2016 and 2017), with a fragmented chronology, which interweaves time and multiple narrative perspectives. Joachim Wittstock’s prose is an elaborately created construct, a literary staged transgression in several aspects: geographic and literary topography; factual, fictional and mythical; the overlapping of the narrative perspective - omniscient, subjective and the author himself with metatextual explanations ; -(auto) biographical and historical. It is important to note the mythical plan of this, consisting of a mythicization of reality, the boundaries between the real and the myth being fluent, the two plans intertwine. But the satisfaction of the researcher is provided by the consummate art of the narrative, the creation of a spatiotemporal topos located at the confluence of memory and imagination, the present and the recalled realities, but also by the complex, often ambiguous texture of a great depth of narrative, which requires the reader to linger over them, to decipher its meaning.

Keywords: Joachim Wittstock, geographic and literary topography, literary staged transgression, spatiotemporal topos, Transylvanian motifs, narrative texture.

Născut la 28 august 1939 în Sibiu, Joachim Wittstock a urmat studiile Facultății de Filologie din Cluj-Napoca și a absolvit Germanistica și Limba și literatura română (1956-1951). După finalizarea studiilor și-a început cariera didactică, fiind profesor de limba germană în Cisnădie și Sibiu, apoi bibliotecar, iar în perioada 1971–1999 a fost angajat ca cercetător științific la Institutul de Cercetări Socio-Umane din Sibiu.

Ca fiu al cunoscutului scriitor de expresie germană din România, Erwin Wittstock (1899 –1962), autorul

sibian spunea la un moment dat că scrisul ar fi constituit în familia sa o îndeletnicire atât pentru tineri cât și pentru vârstnici, iar tatăl său i-ar fi deschis calea spre “cuvântul scris”. Acest fapt avea însă să-l timoreze pe tânărul² scriitor. Este foarte probabil ca și acest aspect să fi fost unul din factorii care au condus la un debut întârziat al lui Joachim Wittstock, iar experimentatul prozator Erwin Wittstock n-avea să mai trăiască momentul debutului fiului său.

Deși Joachim Wittstock publicase unele texte în presa de limbă germană, volumul său de debut

(*Botenpfeil*³, 1972) a apărut abia când autorul împlinise vârsta de 33 de ani. Aceștia i-au urmat alte volume⁴-preponderent la editura Dacia din Cluj - texte lirice, epice, eseistică și numeroase studii de istorie și critică literară. Lucrărilor publicate în perioada comunistă li s-au succedat după 1990 mai multe volume, care au apărut la edituri din Sibiu, București și din străinătate.

Pentru creația sa Joachim Wittstock a fost distins cu numeroase premii: ale Uniunii Scriitorilor (1978, 1983, 2002, 2008 – *Opera Omnia*); Premiul Fundației germane Schiller din Weimar (1991), Premiul *Andreas-Gryphius* (1992); Cavaler al Ordinului *Pentru Merit* (2000); *Doctor honoris causa* al Universității “Lucian Blaga” din Sibiu (1999).

Tematica operei sale cuprinzătoare are punctul de plecare în peisajul transilvănean în care autorul își are rădăcinile și care și-a pus amprenta asupra sa, fără a se putea vorbi de un “*mit trivial legat de locul natal*”⁵.

Chiar dacă tema centrală este de pe la jumătatea anilor șaptezeci legată de viața sașilor din Transilvania, abordată într-o multitudine de fațete, în care se prezintă și motivul *Finis Transilvaniae* – cu trimitere la decăderea comunității germane din Transilvania și odată cu aceasta a culturii germane din România -, în cadrul temei sunt dezbătute aspecte istorice, politice, sociale, existențiale ș.a. Trebuie însă evidențiat că, dincolo de referirile la comunitatea germană, Joachim Wittstock tratează o problemă general-umană foarte vastă.

Într-un dialog cu Stefan Sienerth, întrebat fiind cum își alege temele, Joachim Wittstock se exprima:

Fără nici o îndoială autorii își aleg temele, dar este la fel de adevărat că anumite teme îl aleg ele pe autor. Intențiile unui scriitor, de a se dedica unei anumite teme din considerente pur exterioare, fără a fi *chemat* de aceasta și fără a avea un *dialog cu ea*, sunt de regulă sortite eșecului. [...] Temele – cum poate se crede – nu sunt doar cuvinte izolate și propoziții, [...] ci unități complicate de natură ideatică, biografică, existențială care, la rândul lor, stau în legătură cu multe domenii ale vieții. Acestea provin din lumea autorului, i se adresează și îl solicită...⁶

Povestirea lui J. Wittstock *Fortbetrieb Feltrinelli*⁷ a apărut la finele anului trecut la editura *hora* din Sibiu, acțiunea acesteia este localizată în Transilvania la “*Exploatarea forestieră și Fabrica de cherestea din Tâlmăciu, nu departe de Defileul Oltului prin Carpații Meridionali...*” (p.7) Aceasta este încadrată de *Prefața autorului* și de *Note*. Dacă în *Prefață* se aduc unele precizări privind caracterul hibrid al operei respectiv împletirea dintre factual și ficțional, scrierea bazându-se pe informații culese din izvoare, *Notele* cuprind sursele folosite pentru documentare. Prezența în text

a unor “*momente de istorie economică, date din istoria locală și subiecte de cultură și civilizație în descriere*” conferă textului caracter de autenticitate sau “*ceva ce trezește măcar impresia autenticului.*” (p.7)

În textura narativă se împletesc configurații și motive transilvănene cu unele toposuri italiene, scala rememorării evenimentelor se întinde peste un veac - fiind divizată în opt *repere temporale*, din 1916 până în 2016 și 2017-, cronologia este fragmentată, timpurile se întretaie, iar perspectivele narative sunt multiple.

Textul lui Joachim Wittstock este un construct alcătuit minuțios, o transgresiune⁸ înscenată literar sub mai multe aspecte: topografie geografică și literară; factual, ficțional și mitic; suprapunerea instanțelor narative – narator auctorial, personal și însuși autorul cu considerații metatextuale; (auto)biografic și istoric. Însăși încadrarea în specia literară poate fi considerată transgresiune. Autorul își subintitulează textul *Forestiera Feltrinelli*, povestire, însă amintita complexitate a construcției narative face posibilă tranziția spre nuvelă, în opinia mea textul lui Wittstock se încadrează “*povestirii în ramă*”, cunoscută de la *Decameronul* lui Boccaccio încoace în numeroase scrieri ale literaturii universale.

Stratificarea narațiunii cuprinde o ramă dată de *marca timpului 1961* - povestirea lui Joachim Wittstock debutează cu elemente autobiografice, personajul fiind un alter-ego al autorului, Ahrnroder, și se termină cu ele în cadrul *reperelor temporale 2016 și 2017*. Această ramă încadrează, pe lângă alte episoade (auto)biografice, 2 povestiri mediene, cea a fostului reprezentant al firmei Feltrinelli în România, italianul Luigi di Brunello, și povestea Aglaiei și a lui Meinrad.

Dacă în romanul *Lumea oferită nouă* autorul sibian prelucrează elemente autobiografice din perioada studiilor filologice din Cluj-Napoca, evoluția personajului Georg Härwest din stadiul de absolvent de liceu la cel de absolvent de Germanistică, făcându-se trimitere și la pregătirea pentru cariera literară, în debutul povestirii *Forestiera Feltrinelli* se conturează etapa începutului în profesia de dascăl la Cisnădie și Sibiu, apoi de bibliotecar și ulterior de cercetător – etapele parcurse de Ahrnroder fiind similare cu cele trăite de Joachim Wittstock.

Perspectiva narativă a acestei părți este una auctorială, protagonistul Ahrnroder își începe cariera didactică la Cisnădie, fiind descris ca tânăr cu un “*comportament crispat*” (p. 9). Însă după primul paragraf intervine deja autorul cu un comentariu, marcat grafic cursiv:

Recitind aceste rânduri, autorul observă că a criticat mult prea aspru persoana despre ale cărei trăiri ar dori să comunice câte ceva. Probabil că este potrivit să-l învinuiască pe tânărul învățător de multe stângăcii, dar corect este să i se recunoască și puternica

voință de afirmare, o atitudine întreprinzătoare care nu făcea deloc impresie proastă în Cisnădie, oraș orientat spre simț practic. La scurt timp de la venirea sa, Ahrnroder înțelesese că nu se aștepta de la el un comportament estetizant, ci mai degrabă să se implice rapid în acțiuni concrete, și el respecta acest lucru, cu orice preț. (p. 9)

Deja în această etapă profesională cuvântul cheie, numit în titlu *Forestiera Feltrinelli*, auzit de protagonist adesea pronunțat, îi stârnește interesul și începe să-i cerceteze istoricul, latura economică, așezarea, în povestire sunt atrase și aspecte de actualitate, mai ales în ceea ce privește defrișarea ilegală a pădurilor românești, un reproș adus și întreprinderii din Tâlmăciu, cum că „familia Feltrinelli ar fi desfășurat, în pădurile în parte dobândite, în parte arendate, fără scrupule, exploatarea ilegale.” (p. 10)

Dar ceea ce sugerează titlul este doar un crâmpei din problematica povestirii lui Wittstock, nu neapărat tema principală, căci în ciuda acestei sintagme, se conturează mai multe teme care adesea se intersectează, dând naștere mai multor povestiri. Gazda din Cisnădie a protagonistului, doamna Kinn, face posibilă întâlnirea lui Ahrnroder cu foști angajați ai firmei Feltrinelli din Tâlmăciu. Această întâlnire este redată prin intermediul unei narațiuni polifonice, în care se întrețeau discursuri distincte, este descrisă *Forestiera Feltrinelli*, iar odată cu aceasta autorul nu scapă prilejul de a schița temperamente și caractere pentru un tablou de moravuri, dar și pentru a aduce în memorie aspecte ale trecutului, creând un “mănunchi” de teme care interferează ori sunt adesea suprapuse.

Fost angajat al firmei Feltrinelli, Franz Scheib povește la persoana întâi, despre ceea ce însemnase *Forestiera Feltrinelli* din Tâlmăciu care, întemeiată în 1907/1908, în timpul Primului Război Mondial și-a încetat activitatea, iar în perioada celui de-al Doilea Război Mondial, devenită scenă de război, a fost bombardată. Scheib rememorează aspecte temporale la care fusese martor.

Aducerea în prezent a unor aspecte (auto) biografice este reluată în cadrul *Reperului temporal 1970*, de această dată Ahrnroder este cel care a trăit evenimentele la care face referire, ca epocă istorică este evocată perioada comunistă. Sunt aduse în discuție predispoziția sa pentru literatură și incompatibilitatea cu cariera de dascăl. Nu spune explicit, ci mai degrabă sugerează dificultățile scriitorilor în încercarea de a face față categoriilor de gândire socialistă.

Ce voia să obțină? Ce-și putea asuma? Unde se conturau granițe aproape de netrecut? Ce concesii își putea îngădui să facă prezentului, modelor sale lingvistice și creatoare și imperativelor sale sociale? Spiritul contrar epocii, anacronismul, formal și tematic, de care era atașat sentimental – la ce consecințe și

pedepse trebuia să se aștepte, dacă își încerca puterile într-un stil de expunere tradițional, luând istoricitatea în serios? (p. 37)

O nouă intervenție a autorului este menită să ofere unele precizări metatextuale, expunând în prim plan reproșurile nedrepte aduse de critică limbajului folosit în operă, considerat adesea “învechit”, dar și construcției perfecte a frazei, ori lipsei de actualitate a temelor tratate. Astfel autorul real intervine explicând cititorului unele caracteristici ale povestirii actuale, cum ar fi apropierea de mit a acesteia:

În paginile ce urmează se vor găsi descrieri care nu sunt determinate de nicio teză politică relevantă a zilei. Ele își au originea în meditații asupra destinului și despre o fântână a sorții care se revarsă în depărtare, despre șerpi și despre un izvor în formă de cap de șarpe în regiunea de baștină. Scenele prezentate sunt localizate în sudul Transilvaniei, în luncile și pădurile ei. Luând în vizor zona, Ahrnroder se simți transpus involuntar în acest domeniu, lăsat în folosința întreprinderii Feltrinelli. (p. 38)

Pe fundalul (auto)biograficului sunt interceptate, aproape în surdină, cu mare finețe, teme din cele două războaie mondiale, implicarea unor sași în activitatea Grupului Etnic German, iar a altora în colaborarea cu șefii noii epoci postbelice, în timp ce planurile ontice și temporale se suprapun.

Odată cu *Reperul temporal 1920* începe prima povestire mediană, cea a fostului reprezentant al familiei Feltrinelli în Tâlmăciu, deci a lui Luigi di Brunello. Acesta se întoarce în locurile părăsite la izbucnirea Primului Război Mondial, sperând să găsească același lucru ca în trecut, dar locurile care-l întâmpină și oamenii nu mai sunt aceeași, ceea ce dovedește că un nou început ar fi doar greu posibil, dacă nu imposibil.

Deși venea într-un loc cunoscut, nimic nu i se mai părea la fel, iar o comparație 1914 versus 1920 arăta o decădere totală, chiar și în clădirea unde urma să fie cazat câteva zile, totul era părăginit: “tencuială deteriorată, pardoseala scărilor găurită, o dotare foarte precară a camerelor altădată bogat mobilate.” (p. 41)

În întâlnirea lui Brunello cu preotul greco-catolic Teodor Borza este adus în discuție un personaj feminin comun celor două povestiri mediene, Aglaia, nepoata preotului, angajată a Sanatoriului din Avrig. Totodată se face trimitere la izvorul la care apa curge dintr-un cap de șarpe, motivul șarpelui fiind dezvoltat în continuare pe parcursul întregii narațiuni, conturându-se astfel și planul mitic al povestirii analizate.

Propoziția “Despre familia sa vorbise Brunello puțin” (p. 49) are menirea să-l introducă pe cititor în istoria familiei Brunello, în cadrul acestei relatări autorul apelează adesea la monologul interior, prin

intermediul căruia sunt derulate aspecte despre soția și cele două fiice ale italianului, Cecilia și Iuliana, despre preocupările acestora privind înclinațiile spre muzică și modă, încercarea soției de a deschide o afacere pe cont propriu în domeniul turismului la Lacul Como, și lipsa de dorință a acestor doamne de a se reîntoarce pe plaiuri transilvănene, de unde fostul reprezentant al firmei Feltrinelli își promitea salvarea casei din Milano.

Povestirea lui Brunello este reluată pe scurt într-un al doilea segment, intitulat *Reperul temporal 1920*. Acesta se întorsese în Italia și, prin intermediul lui Teodor Borza, ținuse legătura cu zona transilvăneană atât de îndrăgită. Apoi firul se rupe, iar prin intermediul Aglaiei, care avea între timp reședința în Elveția, se transmite că familia Brunello pierduse casa din Milano, trăia în chirie și nu reușise să se impună în domeniul turismului. La finele acestui "reper temporal" autorul face trimitere la o zonă mai profundă a ocrotirii de către Sf. Maria, a cărei biserică se afla în vecinătatea casei Brunello:

Îeșiseră din aria de protecție a *Santei Maria*, se îndepărtaseră de ocrotirea mantiei protectoare care – purtată pe mâini de îngeri – era reprezentată într-una din numeroasele capele ale renumitei opere arhitecturale. (p. 80)

Odată cu *Reperul temporal 1925* debutează a doua povestire mediană, povestea de dragoste dintre Aglaia și Meinrad Hürlimann, elvețian din zona Berna, contabil la firma Feltrinelli, iar locul acțiunii este Avrig.

Aglaia este personajul feminin, amintit în dialogul dintre Brunello și preotul Teodor Borza, prezent în povestirea lui Brunello ca însoțitoare a acestuia în Avrig. Ea ocupă un loc central în povestirea de dragoste, este parte a acesteia, dar face și legătura cu planul mitic, sugerat deja la întâlnirea lui Brunello cu preotul greco-catolic din Veștem, prin invocarea calităților curative ale izvorului cu cap de șarpe din cadrul Sanatorului din Avrig.

Aglaiei îi revine rolul de a descrie amănunțit acest izvor, moment în care sunt prezente și descrieri de peisaj de pe domeniul Brukenthal:

Arată într-o direcție care dădu de înțeles că izvorul se afla de asemenea într-un loc unde panta trecea în șes. Paralel cu un curs de apă îngust ducea un drum presărat cu pietriș care-i conduse pe cei doi într-o zonă umbră de molizi și fagi înalți, dispuși în stilul unei grădini englezești. Lângă niște trepte se zări capul șarpelui dăltuit în gresie, ridicat nu mult deasupra pământului, și, într-adevăr, din gura reptilei țâșnea un jet strălucitor, revărsându-se într-o cupă cioplită în piatră. (p. 61)

De-a lungul întregii povestiri se face referire la calitățile curative și miraculoase ale apei de pe domeniul Brukenthal din Avrig, la care vom reveni pe parcursul

acestei analize.

În ceea ce privește povestea de dragoste dintre Aglaia și Meinrad trebuie menționat că aceasta este, după știința mea, cea mai frumoasă relație de iubire descrisă vreodată de autorul sibiian. Apogeul acesteia se conturează într-o scenă erotică, de maximă intensitate, dar foarte subtil caracterizată, fără nici o urmă de vulgaritate:

Erau mai apropiați unul de altul ca niciodată. Un foc ardea în sobă duduind, cu toate acestea nu se auzea, căci trosnitul, pocnitul așchiilor, al nodurilor de crengi erau neînsemnate în această cameră, în care de fapt nu existau decât ei doi, nu ascultau zgomote, ci cuvinte, deoarece ea spusese că-i emoționată și amândoi mai ziseseră câte ceva. Lumina provenea doar de la flăcările sobei deschise, în timp ce veșmintele căzură și corpul ei deveni mai luminos. Arcuită, în pâlăpăitul flăcărilor, stătea întinsă, albă și întunecată.

El o strânse, ea îl cuprinse. Foarte tulburată, șopti ceva, ochii ei și părul despletit, pieptul, totul se regăsea în treceri alternante între ademenire și grabă, între ușurătate și greutate.

Apoi auziră din nou cum trosnea soba și văzură flăcările răsfrângându-se pe pereții camerei și pe tavan, văpaia mocnea înăbușit sau murmură deslușit printre cărbunii din jar. (p. 74)

Frumoasa poveste de dragoste nu are final fericit, Aglaia dorește să plece în străinătate, iar Meinrad să rămână, cel puțin pentru o perioadă, în Transilvania, fiecare găsindu-și împlinirea într-o altă relație.

Pe parcursul celor două povestiri mediene Ahrnroder nu este prezent ca personaj, acesta își preia rolul la finele narațiunii, la încheierea ramei, odată cu *Reperele temporale 2016 și 2017*, mai precis cu vizita în contemporaneitate la noua firmă italiană din Tâlmăciu, care nu are nici o legătură cu vechea *Forestieră Feltrinelli*.

Profunzime mitologică ... scrie Joachim Wittstock la final. Ahrnroder, însoțit de soția Ina, este musafir în restaurantul din Avrig. Cei doi cunosc locul izvorului tămăduitor din grădina Brukenthal, aproape invizibil în zilele noastre, iar în discuțiile cu un istoric sas, August Ludwig Ebling, dar și cu nepoata Gundula, venită în vizită din Hannover, se axează asupra motivului șarpelui prezent în reprezentări artistice.

Povestirea are și o componentă mitologică, aceasta se suprapune cu motivul șarpelui respectiv cu izvorul cu capul de șarpe. În fapt este o mitizare a realității, prin transformarea acesteia de către autor, granițele dintre real și mitic devin fluente, cele două planuri se întrepătrund, căci trebuie să crezi în minunile șarpelui și ale apei tămăduitoare, pentru a beneficia de ele. Brunello, bunăoară, nu crede, prin urmare nu are parte

de beneficiile magice ale izvorului cu cap de șarpe.

În povestirea lui Wittstock este vorba despre izvor, apă și despre un cap de șarpe. Prin îmbinarea celor trei elemente s-a constituit ceea ce am numit stratul mitologic al povestirii, iar prin explicarea simbolisticii lor am ajuns, în opinia mea, la perceperea celor mai profunde semnificații ale narațiunii din *Forestiera Feltrinelli*.

În *Dicționarul de simboluri literare* șarpele este descris drept “Simbol al morții și al răului, al ademenirii și al Diavolului, dar și al vieții și feminității, al științei vindecării și al înțelepciunii.”⁹

Prezent în literatură adesea ca simbol negativ, dar și purtător a numeroase valențe simbolice pozitive, șarpele este încărcat în povestirea lui Joachim Wittstock doar cu simbolistică pozitivă, un aspect negativ se ia în calcul doar la finalul povestirii, când se amintește de stema lui Samuel von Brukenthal. Astfel în șarpe sunt întruchipate simbolul vieții și al puterii de tămăduire – amintită fiind și acea componentă din mitologia greco-romană, în care șarpele se transformă în bastonul lui Aesculap, pentru a simboliza “trezirea la viață și știința vindecării”¹⁰, dar se sugerează și simbolistica infinitului și a nemuririi.

În diferite mitologii, șarpele se află totodată în legătură cu puterea de creație și cu viața însăși, iar în povestirea *Forestiera Feltrinelli* motivul șarpelui se îmbină cu toposurile apei, izvorului și fântânii, interferarea acestora conducând la o semnificație foarte profundă, căci izvorul respectiv fântâna se identifică cu “Simbolul originarului, al vieții, înțelepciunii și al destinului, al întâlnirii erotice, al purificării și vindecării, al inspirației și al subconștientului,”¹¹ relevante pentru constituirea simbolisticii fiind mai ales două aspecte: “scoaterea la lumină a apei ca simbol al originii și vieții” respectiv “funcția izvorului și fântânii ca punct de întâlnire.”¹²

Însăși în *Noul Testament* fântâna capătă valențe simbolice ale “vieții și destinului” - “Iisus, izvor al vieții veșnice”¹³, iar în cercetările bizantine ale Sf. Maria apare “Maria ca simbol al mântuirii.”¹⁴

Pentru a atinge întreaga sferă de cuprindere a semnificațiilor din povestirea lui Wittstock, trebuie amintite și alte aspecte ale simbolului izvorului: cel de întâlnire erotică și cel legat de fântână ca revelație divină – “izvorul vieții”, al Divinității însăși.

Poate fi perceptută aici chiar *întâlnirea de sine* – cum apare în mitul antic al lui Narcis (Ovidiu: *Metamorfoze*¹⁵), în care tânărul se îndrăgostește de propria imagine reflectată în apă; la Wittstock ar putea reprezenta un punct de întâlnire a scriitorului, deci a creatorului, cu sine însuși și cu creația sa.

Faptul că persoana care prezintă acest izvor tuturor, descriindu-i toate calitățile curative, bea și se spală cu apa lui, este Aglaia, protagonista poveștii de iubire, partașă a scenei erotice, oferă izvorului cu cap

de șarpe și virtuțile unui punct de întâlnire erotică.

Dincolo de cele expuse mai sus ar mai fi de semnalat că, începând cu *Theogonia* lui Hesiod și *Odele* lui Horațiu¹⁶, izvorul și fântâna sunt simboluri ale inspirație poetice și al legăturii cu trecutul. “*Tief ist der Brunnen der Vergangenheit*”¹⁷, scria Th. Mann de la început în *Iosif și frații săi*, făcând trimitere, pe de o parte, la rememorarea tuturor evenimentelor trecute, pe de altă parte, la latura și semnificația mitică a literaturii.

La finalul povestirii, când Ahrnroder apare din nou ca personaj în prim plan, este evidențiat șarpele ca motiv care a beneficiat “în istoria culturii de un loc special”, dar este relevat și caracterul dihotomic al interpretării acestuia, chiar și pe plan local, al patronului domeniului din Avrig:

Brukenthal, căruia i-au aparținut toate acestea, avea pe stema sa printre altele un bărbat în platoșă, care împlântă sabia în gâtul unui șarpe. Pe de altă parte știa și Brukenthal, ca fiu al vremurilor sale, că șerpii reprezentau scurgerea ireversibilă a timpului, iar în bagheta lui Esculap simbolizau arta vindecării. (p. 85)

Totuși Wittstock își menține evocarea pozitivă a toposului:

Indiferent de unde provenea capul de șarpe din piatră, nu fusese adus aici fără intenție ca piatră de izvor. Intenția era ca apa care curgea prin el să le facă bine celor care o beau. Izvorul cu cap de șarpe trebuia să fie o fântână tămăduitoare. (p. 85)

Povestirea *Forestiera Feltrinelli* are un final deschis în care se dă expresie dorinței autorului ca magia izvorului binefăcător, în prezent neglijat (“*Curând avea să fie acoperit de rogoz.*”), să fie readusă la viață, prin renovarea castelului și a fântânii. Prin ultima frază a povestirii – “*Poate că era prea mult de sperat, dar, în orice caz, era de dorit.*” (p.86) – dorința mai sus menționată este dublată la încheierea ramei - anii 2016 și 2017 la Avrig – de credința necesității redescoperirii legăturii binefăcătoare cu mitul, în prezent estompată, dacă nu total pierdută.

Dincolo de frumusețea și profunzimea conținutului povestirii analizate, ceea ce dă satisfacție cercetătorului este arta desăvârșită a narațiunii, realizarea aceluia “*topos spațio-temporal situat la confluența memoriei și imaginației, a realului trăit în prezent și a celui reamintit*”¹⁸, dar și textura complexă, adesea ambiguă, de o mare profunzime, a narațiunii, care-i cere cititorului să zăbovească asupra textului, să-i descifreze semnificațiile.

“*Naratorii, spațiul și timpul povestirii, unghiurile*

relatării se succedă derutant, deschizând continuu noi piste de lectură. Partea cea mai complicată este să sesizezi 'nodurile' textului, locurile și procedeele prin care 'firele' (aparent) independente se leagă într-o 'urzeală' unitară..."¹⁹

Cartea de față, prin construcția narațiunii, este o contribuție de excepție a lui Joachim Wittstock care, fără a renunța la temele predilecte și la caracterul hibrid al operei sale, cunoscute până acum, realizează o lucrare de mare tehnicitate, o încercare reușită a autorului sibian de a-și aduce o contribuție înnoirea discursului narativ.

Note:

1. Titlul prezentului articol are punctul de plecare în subtitlul volumului de povestiri: *Mythos und fragmentarischer Realitätsbestand [Mit și realitate fragmentată]*.
2. Descrie aceste aspecte în romanul *Die uns angebotene Welt [Lumea oferită nouă]*, apărut în anul 2007 la Editura ADZ, București.
3. *Botenpfeil [Săgeata mesagerului]*
4. *Blickvermerke [Priviri consemnate]* (1976); *Karusselpolka [Polcă a caruselului]* (1978); *Parole Atlantis* (1980); *Ascheregen [Ploaia de cenușă]* (1985; 1989 tradus și în română; republicat în 2018). Volume publicate după Revoluție: *Der europäische Knopf [Butonul european]* (1991), *Scherenschnitt [Miniaturi]* (2002), *Bestätigt und besiegelt [Confirmat și pecetluit]* (roman, 2003), *Keulemann und schlafende Muse [Omul cu ghioagă și muza adormită]* (2005), *Die uns angebotene Welt* (roman, 2007), *Einen Halt suchen [A căuta un punct de sprijin]* (eseuri, 2009), *Die blaue Kugel [Sfera albastră]* (povestiri, 2012), *Die weisse Lagune [Laguna albă]* (proză de călătorie, 2016) ș.a.
5. Schuller, Horst: *Laudatio zur Verleihung des Ehrendoktors der Hermannstädter Lucian-Bloga-Universität an Joachim Wittstock*. In: Germanistische Beiträge 12 / 2000, S. 9.
6. *Man sucht den lähmenden Effekt der Rückgang-Statistik zu vermeiden*. Joachim Wittstock im Gespräch mit Stefan Sienerth. In: *Südostdeutsche Vierteljahresblätter*. 46. Jahrgang. Folge 2. Verlag Südostdeutsches Kulturwerk. München 1997, S. 111. [Trad. din germană: Maria Sass].
7. Wittstock, Joachim: *Forstbetrieb Feltrinelli*. Erzählung, hora: Sibiu 2018. Paginile citatelor din povestire vor fi indicate în paranteze rotunde la finele acestora. [Trad.:

Maria Sass]

8. <https://dexonline.net/definitie-transgresa>: 25.05.2019
9. Butzer, Günter / Jacob Joachim (Hrsg.): *Metzler Lexikon literarischer Symbole*. 2. Auflage. Verlag J. B. Metzler. Stuttgart 2012, p. 373 (trad. Maria Sass).
10. Idem, p. 374
11. Idem, p. 331.
12. Idem, p. 331.
13. Idem, p. 332
14. Idem
15. Butzer, Günter / Jacob Joachim (Hrsg.): a.a.O., p. 332.
16. Idem
17. Mann, Thomas: "Adâncă este fântâna trecutului." (trad. Maria Sass)
18. Mușat, Carmen: *Tentația trecutului, dezamăgirile prezentului*. Postfață la ed. din 2003. Cit. după, Gabriela Adameșteanu: *Întâlnirea*. Ed. Polirom, Iași 2013, p. 275.
19. Moraru, Cornel: *Vatra*, august-noiembrie 1989. Cit. după, Gabriela Adameșteanu: *Întâlnirea*. Ed. Polirom, Iași 2013, p. 266.

Bibliography

- Butzer, Günter / Jacob Joachim (Hrsg.): *Metzler Lexikon literarischer Symbole*. 2. Auflage. Verlag J. B. Metzler, Stuttgart 2012.
- Moraru, Cornel: *Vatra*, august-noiembrie 1989. Cit. după, Gabriela Adameșteanu: *Întâlnirea*. Ed. Polirom, Iași 2013.
- Mușat, Carmen: *Tentația trecutului, dezamăgirile prezentului*. Postfață la ed. din 2003. Cit. după, Gabriela Adameșteanu: *Întâlnirea*. Ed. Polirom, Iași 2013.
- Schuller, Horst: *Laudatio zur Verleihung des Ehrendoktors der Hermannstädter Lucian-Bloga-Universität an Joachim Wittstock*. In: Germanistische Beiträge 12 / 2000.
- Sienerth, Stefan: *Man sucht den lähmenden Effekt der Rückgang-Statistik zu vermeiden*. Joachim Wittstock im Gespräch mit Stefan Sienerth. In: *Südostdeutsche Vierteljahresblätter*. 46. Jahrgang. Folge 2. Verlag Südostdeutsches Kulturwerk. München 1997.
- Wittstock, Joachim: *Forstbetrieb Feltrinelli*. Erzählung, hora Verlag, Sibiu/Hermannstadt 2018.

